

MÁLO ZNÁMÝ OKRUH PODMÍNEK NÁROKU NA STAROBNÍ DŮCHOD

JUDr. VLADIMÍR VOŘÍŠEK

Zatímco laická i odborná veřejnost se poměrně snadno orientuje v podmínkách nároku na starobní důchod obecně, tj. **při** dosažení důchodového věku (a splnění podmínky potřebné doby důchodového pojištění), resp. v určitých intervalech **po** dosažení důchodového věku (a splnění mírnější podmínky potřebné doby důchodového pojištění), a hornická veřejnost se obdobně dobře orientuje ve zvláštních podmínkách nároku pro tzv. hlubinné horníky, tj. **před** dosažením obecného důchodového věku (při dalším splnění některé ze čtyř alternativních podmínek potřebné doby zaměstnání v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech), lze troufale tvrdit, že jedno z ustanovení zákona o důchodovém pojištění¹ (dále jen „ZDP“) je poněkud ne-li utajeno, tedy alespoň poměrně skryto nebo přinejmenším málo propagováno. Konkrétně jde o ustanovení § 29 odst. 4 citovaného zákona; a protože bylo v předchozí větě označeno tak, jak se stalo, je rozhodně namístě je ocitovat:

„Pojištěnec, který nesplňuje podmínky stanovené v odstavcích 1, 2 nebo 3, má nárok na starobní důchod též, jestliže dosáhl věku 65 let a splnil podmínky nároku na invalidní důchod stanovené v § 38 písm. a) nebo b).“

Ovšem vzhledem k tomu, že pojednávané ustanovení je přímo přeplněno odkazy, sluší se uveřejnit i odkazovaná ustanovení (jinak by dřívější zmínky o orientaci působily naprosto nepřipadně):

„§ 29

- (1) Pojištěnec má nárok na starobní důchod, jestliže získal dobu pojištění nejméně
 - a) 25 let a dosáhl aspoň věku potřebného pro vznik nároku na starobní důchod (dále jen „důchodový věk“) před rokem 2010,
 - b) 26 let a dosáhl důchodového věku v roce 2010,
 - c) 27 let a dosáhl důchodového věku v roce 2011,
 - d) 28 let a dosáhl důchodového věku v roce 2012,
 - e) 29 let a dosáhl důchodového věku v roce 2013,
 - f) 30 let a dosáhl důchodového věku v roce 2014,
 - g) 31 let a dosáhl důchodového věku v roce 2015,
 - h) 32 let a dosáhl důchodového věku v roce 2016,
 - i) 33 let a dosáhl důchodového věku v roce 2017,
 - j) 34 let a dosáhl důchodového věku v roce 2018,
 - k) 35 let a dosáhl důchodového věku po roce 2018.
- (2) Pojištěnec má nárok na starobní důchod též, jestliže nesplnil podmínky podle odstavce 1 a získal dobu pojištění nejméně
 - a) 15 let a dosáhl před rokem 2010 věku aspoň 65 let,
 - b) 16 let a dosáhl v roce 2010 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,
 - c) 17 let a dosáhl v roce 2011 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,

- d) 18 let a dosáhl v roce 2012 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,
- e) 19 let a dosáhl v roce 2013 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození,
- f) 20 let a dosáhl po roce 2013 věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození.

(3) Pojištěnec, který nesplňuje podmínky stanovené v

- a) odstavci 1 písm. g) až k), má nárok na starobní důchod též, jestliže dosáhl důchodového věku po roce 2014 a získal aspoň 30 let doby pojištění uvedené v § 11 a § 13 odst. 1,
- b) odstavci 2 písm. b) až f), má nárok na starobní důchod též, jestliže dosáhl věku aspoň o 5 let vyššího, než je důchodový věk stanovený podle § 32 pro muže stejného data narození, a získal aspoň 15 let doby pojištění uvedené v § 11 a § 13 odst. 1.

...

§ 38

Pojištěnec má nárok na invalidní důchod, jestliže nedosáhl věku 65 let a stal se

- a) invalidním a získal potřebnou dobu pojištění, pokud nesplnil ke dni vzniku invalidity podmínky nároku na starobní důchod podle § 29, popřípadě, byl-li přiznán starobní důchod podle § 31, pokud nedosáhl důchodového věku, nebo
- b) invalidním následkem pracovního úrazu.“

Je sice skutečností, že i tato ustanovení obsahují několik odkazů, ale s těmi se lze snadno vypořádat: v § 11 citovaného zákona jsou popsány tzv. „čisté“ doby důchodového pojištění (tedy bez náhradních dob důchodového pojištění), § 13 odst. 1 obsahuje přechodné ustanovení definující, které doby zaměstnání před účinností ZDP se považují za ony „čisté“ doby, a § 32 upravuje pravidla pro stanovení obecného důchodového věku s nevtrávným odkazem na přílohu k ZDP (neboť spektrum těchto důchodových věků je značně pestré).

Rozsah potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod [jak se o něm zmíní výše citované ustanovení § 38 písm. a) ZDP] je definován v § 40 ZDP. Na danou věkovou kategorii se vztahuje podmínka 5 roků pojištění v posledních 10 letech před vznikem invalidity anebo 10 roků pojištění v posledních 20 letech před vznikem invalidity.

Komentované ustanovení bylo do ZDP vloženo jednou z jeho novel² s účinností od 1. ledna 2010. Bylo poněkud paradoxně důsledkem změn v oblasti invalidních důchodů, zejména vložení ustanovení § 61a (jehož obsah lze poněkud lidově charakterizovat jako „počínaje 65. rokem je prakticky každý už nějak invalidní a současně dost starý na to, aby se mezi těmito atributy nerozlišovalo, tak nač mít v této generaci dva druhy důchodů!“³). Bylo by tedy přímo asociální, aby občan, který sice nesplnil podmínky pro nárok na „jiný“ starobní důchod, ale je invalidní a splňuje potřebnou dobu pojištění pro nárok právě na invalidní důchod, nemohl získat tento druh důchodu jen proto, že je (podle § 61a) „příliš“ starý.

Pro úplnost se poznamenává, že pro tento typ starobního důchodu není z hlediska vzniku nároku rozhodné, jakého stupně invalidita žadatele dosáhla (stejně jako je tomu u „normálních“ přeměn invalidních důchodů na starobní jen z důvodu dosažení věku 65 let). Stupeň invalidity je však rozhodnou skutečností z hlediska stanovení vý-

še procentní výměry důchodu – ta se totiž v souladu s § 35 ZDP vypočítává podle pravidel uvedených § 41 odst. 2 téhož zákona, tj. čím vyšší je stupeň invalidity, tím vyšší je procentní výměra důchodu. ■

Autor článku je expert v oblasti důchodového pojištění.

¹ Zákon č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

² Zákon č. 306/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

³ Pozn. autora: autor už je v této generaci skoro 10 let...

KNIHOVNIČKA

● CO BY MĚL VĚDĚT PŘÍJEMCE DOTACE

Zuzana Strnadová

Ydal: Grada Publishing, a. s., 192 stran, 279 Kč

Být příjemcem dotace není snadné – s čerpáním dotace je totiž spojeno velké množství úkolů, které je příjemce dotace povinen splnit. Kniha jako jediná na trhu podává ucelenou informaci o tom, co by příjemce dotace měl vědět, na co by si měl dát pozor a jak by měl postupovat či co může očekávat v případě, že se dostane do problémů s plněním povinností spojených s čerpáním dotace. Kniha poskytne informace o postupech poskytovatele ve vztahu k příjemci dotace v případě, že je zjištěno neplnění povinností ze strany příjemce dotace a o postupech finančního úřadu ve vztahu k příjemci dotace při prověřování případného porušení rozpočtové kázně a stanovení následných „sankcí“. Kniha je určena pro příjemce dotací ze státních zdrojů, tj. státního rozpočtu včetně evropského spolufinancování, státních finančních aktiv, Národního fondu a státních fondů (v režimu zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů).

● NEJČASTĚJŠÍ CHYBY A OMYLY ÚČETNÍCH, 2. VYDÁNÍ NOVINKA

Lenka Dvořáková

Ydal: Wolters Kluwer, a. s., 212 stran, 375 Kč

Publikace je užitečnou praktickou pomůckou každého účetního. Nabízí přehled nejčastějších případů účetních chyb spolu s návodem na jejich odstranění a uvedením správného řešení. Pro snadnou orientaci je publikace rozdělena do jednotlivých kapitol podle účetních oblastí. Nejedná se o výkladovou učebnici, ale praktickou pomůcku, která by se měla stát součástí pracovního stolu účetního.

Lenka Dvořáková je daňovou poradkyní a certifikovanou účetní, členkou Komory daňových poradců ČR, Komory certifikovaných účetních, Sekce účetnictví a Sekce daně z příjmů právnických osob Komory daňových poradců ČR. V oblasti účetnictví se pohybuje od roku 1995, vede vlastní účetní a daňovou kancelář, kromě toho působí jako lektorka vzdělávacích kurzů a publikuje v řadě odborných periodik. Je přihlášena k etickému kodexu Komory daňových poradců ČR a Komory certifikovaných účetních, u obou organizací je také přihlášena ke kontinuálnímu profesnímu vzdělávání.

